

Clachan Gaidhealach an Albainn Nuaidh

le

CALUM IAIN N. MACLEÒID

MA sheallas sinn air cairt-iùil Eilean Cheap Breatann chì sinn gu bheil Lochan a' Bhras d' Or cha mhór an teis-meadhon an eilein. An iar-dheas air Sidni chì sinn cuideachd Caolas Bharraidh a tha 'n a chomharradh-criche, mar gum b' eadh, eadar Seanntraigh, 's an taobh tuath, an Siorramachd Bhictoria, is An Caolas Mór, 's an taobh deas, an Siorramachd Cheap Breatann. 'S e Barraich a tha a' tàmh air dà thaobh a' Chaolais, is h-abair sibh-se gu bheil iad Gàidhealach 'nan cruth, is 'nan caithe-beatha.

Tha Seanntraigh 'n a mhachair flùranach, uaine, séimh, le eaglais Chalum Chille a' faire mar mhàirnealach air a' chuan. Tha An Caolas Mór cas, coillteach, a' coimhead sìos air Seanntraigh mar iolaire a tha a' beachdachadh gu cùramach air a cuspair mun tuirling i air le a spuirean marbhtach.

An ceàrnaidh sam bith air feadh an dà shiorramachd so faodaidh sibh clachan Gàidhealach fhaicinn le daoine Gàidhealach a' tuinn-eachadh ann.

'S ann air an t-seachdamh là de'n Ghibhlean anns a' bhliadhna ochd ciad diag, dà fhichead 's a h-aon diag a chuireadh Siorramachd Bhictoria air bonn an toiseach. An uair nach robh i fhathast ach 'na maothran ris a' chhìch 's e Goill a bha 'g a riaghladh ach eing air eing thàinig na Gàidheil as an t-seann dùthaich, is rinn iad àiteach ann o sin a mach.

Anns a' bhliadhna naoi ciad diag 's a h-aon, bha thairis air dà mhìle Innseanach an Albainn Nuaidh. An diugh chan eil air fhàgail ach prasgan, is tha iad a' tighinn beò am measg gach cinnidh eile a thàinig do'n àite.

A réir eachdraidh an Eilean Cheap Breatann 's e teaghlach Chlann Mhic Néill á Barraidh, an Innse Gall, an Albainn, ciad luchd-àiteachaidh a' cheàrnaidh ris an abrar an diugh Seanntraigh, is so agaibh an aithris mar a chuala mise i o sheann bhodach chòir a tha a nis a' cladhach 's na ceithir fichead.

Sheòl Iain MacNéill, a bhean, is a thrìuir mhac á Barraidh anns a' bhliadhna seachd ciad diag, ceithir fichead, 's a naoi diag. An déidh iomadh gàbhadh is cunnart mara a chur seachad thàinig iad air tìr an Siorramachd Phictou, is as a sin rinn iad breacan á baile do Arasaig an Siorramachd Antigonish air tìr-mór na h-Albann Nuaidhe. Ged a bha an dùthaich so a' tighinn riutha gu gasda air iomadh dòigh, bha an-fhois 'nan anam; bha fadachd orra gus a faiceadh iad beanntan is òban Cheap Breatann oir chuala iad fathunn gur h-i so an tìr a b' fhaisge an cruth is an cumadh ri Barraidh aca fhéin. Cha robh iad gun fhios cuideachd gun robh móran Innseanaich a bha air leth borb, aineolach, a' tàmh an "tìr a' gheallaidh," ach a dh' aindeoin gach cnap-starraidh a bha rompa, dh' fhàg iad Arasaig an ceann trì bliadhna.